

sek (1938—42), Ádám bukása (1931) és Július (1938). Ha csak azokat a fordításokat tekintenők is csupán, amelyekkel Berczeli a kötetet lezárja, Janus Pannoniushoz magyarba átültetett gyönyörű költeményeit, a különösen izesen és stílusosan fordított Petrarca-, Foscolo-, Corazzini-, Pascoli- és Gozzano-verseket, a legteljesebb mértékben meg kellene győződve lennünk Berczeli nagyraihivatottságáról és tökéletes művészi felkészültségéről. Ahogyan azonban az élet titkait kutatja, ahogyan a társadalmi hibákat ostromozza, ahogyan minduntalan megénekli szűkebb hazáját, Szegedet, a Tiszapartot, az alföldi rónát (Piramis, Vallomás), ahogyan Ady magaslataiig jut el gondolata (pl. Temetőben), s ugyanakkor atyai szeretettel ír gyermekének világnézeti testamentumot (Hősi bölcsődal), ahogyan a szomorúság, levertség és, a romantikusokra emlékeztetően, az éj himnuszának költője lesz (Éji hódolat; Sötétség; Vaksötét; Mese; Nappali hold, és az egész Ádám bukása - ciklus), ahogyan megszólaltatja a magyar hősi eszmét modern kiadásban (Jászberényi emlék; Petőfi-ciklus), — az mind-mind annyira érdekes, annyira meglepő, sokszor stílusban, kifejezésekben annyira merész is, hogy valóban egy „hőskorát“ élő verbeli költőt revelál!

Berczeli a verskötetet Aba-Novák Vilmos emlékének szenteli, és van is valami rokonság a két művész ábrázoló stílusában. Örök emberi távlatokból indul ki Berczeli költészete, van benne bizonyos fokú archaizáló törekvés, ugyanakkor pedig a szimbolizálásnak egy egészen új és modern útját látszik keresni (Kagyló, Fénybogár, Fűszál). Berczelit szinte kizárólag a szociális problémák ér-

deklik. A „Kele diák“ c. „varázslatban“ szeretettel fordul a társadalmi megújulás feladataihoz, és a sorok között nem egyszer ad irányítást, egyenesen tanítást, hogy miképpen gondolja el ő a ma égető problémáinak megoldását. Versei bizonyos értelemben azért mindig egy kicsit „prédikáció“ számba is mehetnének, mint ahogyan ezt ő maga is kívánja (Könyvtári elégia), de ez a prédikáció mindig „kincset rejt“ magában, „arcán a feltámasztott lélek lángja ég“, végső konklúziója határozottan magyar és keresztény világnézetre vall. Ezek a versek egy igazságot kereső lélek meglátásai, megérzései. Fény után vágyik (A nagyapám) és megszentelődés után (Vallomás), s mindkettőt a kereszténységtől várja, bár veleszületett realizmusa, kételkedő, töprengő, ultrakritikus természetű nem engedi, hogy nyugalomát végleg megtalálja.

KOZÁKY ISTVÁN

Kisebbségi Körlevél. A Pécsi Egyetemi Kisebbségi Intézet Közleményei, VI. évf. 6. sz. és VII. évf. 1. sz.

A Pécsi Egyetemi Kisebbségi Intézet két legutóbbi „Körlevel“e a szokott változatos tartalommal jelent meg s érdekes beszámolót nyújt a nemzetiségi és kisebbségi élet különböző aktuális problémáiról. Az 1942 novemberi számban vezetőhelyen *Polzovics Iván* értekezését találjuk, aki meggyőző érveléssel mutat rá „Gróf Teleki Pál nemzetiségi politikájá“-nak igazi értékeire, mert itt a Szent István-i gondolat egyik legreálisabb és legvonzóbb értelmezésével találkozunk. Államvezetése nem a faji gondolatra támaszkodik, hanem „sok együttélő, bár különböző származású, nyelvű emberek,

népelemek politikai egybefogásának a gondolatát"-ra. Elképzeléseit és meglátásait az élet melege fűti át, a mellett mind alapjaiban, mind részleteiben teljesen magyar lelkiségű és ősi hagyományokon nyugvó, „nem pedig tudományos konstrukció szintelen és az élettől távoleső eredménye, sem idegen és így nálunk alkalmatlan példák szolgai utánzása“. Az ő nemzetpolitikai rendszere és tanítása mind-ezideig legtökéletesebb kifejezője annak a széleslátókörű és más népekkel együttműködésre törekvő magyar politikának, melyet megértő szelleménél és humánus felfogásánál fogva mindenkinek méltányolni kellene. Megtaláljuk benne a modern politikai földrajz világos tanításait és törvényszerűségeit is, s éppen ezért tanításai nem egy korszak vagy politikai párt véleményét fejezik ki, hanem „minden korban és minden körülmények között“ helytállnak. *Wagner Ferenc* „A csehszlovák nemzetegység a cseh és szlovák irodalomban“ címen érdekes szellemi és irodalmi áttekintést nyújt

északi szomszédaink törekvéseiről. Nagyon élvezetes, szellemes és friss olvasmány *Molter Károly* cikke „Az erdélyi németek szelleméről“, melyben a magyarság és a szászok együttélését és ellentéteit boncolgatja. Fejtegetéseit azal végzi, hogy „a nép legmélyén és a művészet legtetején nincs a magyar és szász közt ellentét. Talán a mai közös élet-halálharc közelebb hozza a két nép középosztályát is.“ *Fenczik Jenő* a rutén kérdést ismerteti, *Deák József* pedig a „Szlovákság kül- és belpolitikai útja 1918-tól“ címen értekezik. Az 1943. januári számban *Gáldi László* Lupu sokat vitatott elméletét ismerteti a románok eredetéről s cáfolja annak tudományos értékét. *Zsolt Zsigmond* „A magyarság fajfenntartó harcát ismerteti, „különös tekintettel a magyarországi szórványságra“, *Sümeghy Mihály* pedig a horvát száborra vonatkozólag közöl érdekes adatokat. Mindkét számot megfelelő figyelő, könyv- és folyóiratszemle egészíti ki.

V. Gy.